

7. Довідка про Національну академію наук України (станом на 01.01.2010 р.). Національна академія наук України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/aboutNASU/Pages/default.aspx>.

8. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. Розпорядження Кабінету Міністрів від 17 червня 2009р. №680-р “Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

9. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів" // Урядовий Кур'єр. – 2010. – №208. – с.20.

Annotation. The article deals with the structure of the positive and negative trends and conditions of scientific and technological potential of Ukraine.

Key words: knowledge-based industry, scientific and technical potential, innovation.

УДК 338.439.52:338.5

*Гофман М.О., к.е.н., старший викладач
кафедри економічної теорії*

ЕЛАСТИЧНІСТЬ ПОПИТУ НА ПРОДУКЦІЮ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Розглядаються коефіцієнти еластичності на сільськогосподарську продукцію і продовольчі товари для аграрних підприємств.

Ключові слова: попит, еластичність, агропромислова продукція, споживач, ціна, доходи.

Постановка проблеми. Підприємства повинні будувати свою тактику і стратегію з обов'язковим урахуванням того, яка цінова еластичність попиту на товари, що ним виробляються. Адже знаючи коефіцієнт еластичності на той чи інший вид продукції, можна передбачити, на скільки процентів може знизитися ціна на неї за умови збільшення обсягу її продажу на регіональному ринку. Виникає також можливість розрахувати і рівень такої ціни, а відтак, і спрогнозувати доходи підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням еластичності

попиту на аграрну продукцію багато уваги приділяється зарубіжними та вітчизняними економістами, що знайшло своє відображення у працях С. Васильчика, О. Грищенко, О. Ястремського, О. Лещинського, О. Юнькова, К. Беляєвського, А. Войчака, В. Андрійчука, О. Кучера, В. Гончарова, Э. Долана, Д. Хаймана, К. Р. Макконелла, С. Л. Брю.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення інформації про коефіцієнти еластичності на сільськогосподарську продукцію і продовольчі товари для аграрних підприємств. Оскільки ціновий попит на деякі види продукції є еластичним, хоч у загальному товари аграрного походження мають нееластичний попит за ціною.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливе значення у практиці агробізнесу має визначення еластичності попиту на сільськогосподарську продукцію за ціною та еластичність попиту за доходом. На більшість аграрної продукції, призначеної для кінцевого споживача, еластичність попиту за ціною менша від 1. Це свідчить про те, що відсоткова зміна ціни перевищує відсоткову зміну попиту. Такий вид попиту називають нееластичним або відносно нееластичним [4, с. 42]. За даними американських учених коефіцієнт еластичності на аграрну продукцію, розрахований як відношення процентної зміни обсягу реалізованої продукції до процентної зміни ціни на неї, становить лише 0,20 - 0,25. Це означає, що споживачі збільшать придбання сільськогосподарської продукції, скажімо, на 5 % лише тоді, коли ціна на неї знизиться на 20 – 25 % [5, с.38].

Зниження ціни на агропромислові товари з відносно нееластичним попитом завжди призводить до зменшення виручки від їх реалізації. Адже за такого попиту істотне зниження ціни зумовить лиш незначне збільшення обсягу продажу. Одержаний внаслідок цього додатковий дохід не компенсуватиме втрат, що виникли від зниження ціни. Проте за підвищення ціни на товари з відносно нееластичним попитом виручка збільшиться, оскільки додатковий дохід від зростання ціни буде більшим, ніж втрати від зменшення обсягу продажу [5, с.38].

Фактор заміщення є одним із головних чинників, що впливають на ступінь чутливості споживачів до зміни ціни на товари за умови відносно нееластичного попиту на агропромислову продукцію. Заміщення продовольчих товарів, коли при зростанні ціни на один товар споживач має змогу придбати інший товар, ціна на який не змінилася або навіть зменшилася, задовольнивши свою потребу, надто обмежене. На обмеження заміщення продовольчих товарів впливають біологічні властивості організму людини. І чим менше існує замінників товару, тим менш еластичний попит на такий товар. Так, наприклад, попит на молокопродукти, є нееластичним, оскільки ці продукти практично неможливо замінити. Тому при суттєвому збільшенні ціни на молокопродукти обсяг продажу їх зміниться мало.

На сільськогосподарську продукцію виробничого призначення (сировину) характерний еластичний або відносно еластичний попит за ціною. Зміна виручки від продажу товару в цьому випадку обернено-пропорційна зміні ціни: при підвищенні ціни вона зменшується, а при зниженні ціни вона збільшується [4, с. 43].

Попит на продукцію аграрного виробництва здебільшого нееластичний і за доходом (рис. 1).

Це пов'язано з тим, що людина не може спожити більше продуктів, ніж її потрібно. Особливість еластичності попиту за доходом на продукти харчування полягає в тому, що для деяких товарів асортиментної групи вона буде негативною, а для деяких – навпаки. З підвищенням доходів населення знижується еластичність попиту на продукти харчування низької якості, малокалорійних, а більше споживають дорогих продуктів, розширюючи асортимент споживання [4, с. 43].

Еластичність попиту на агропромислову продукцію за доходами залежить від таких факторів: значимості того або іншого товару для бюджету сім'ї та належності даного товару до предметів розкоші чи першої необхідності [4, с. 44]. Сім'я в першу чергу буде задовольняти потреби в продуктах харчування при збільшенні доходів, а вже потім інші.

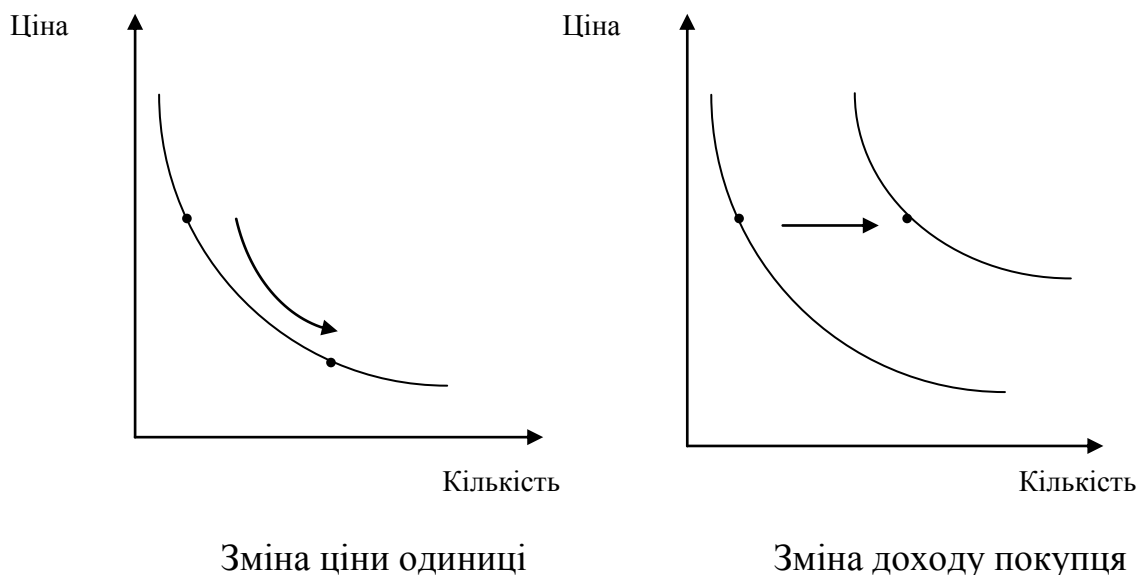

Рис. 1. Доходи покупців та їх покупна поведінка.

Таким чином, зміна попиту відбувається під впливом багатьох факторів, і ця особливість дещо ускладнює вимір їх впливу на формування і розвиток попиту. З метою полегшення дослідження управління попитом беруться до уваги не усі, а лише найважливіші із чинників. Для їх визначення використовують ряд коефіцієнтів еластичності попиту. Також еластичності попиту визначає реакцію споживачів на різні дії продавця товару та зміни ціни і доходу.

Висновки. Дослідження еластичності попиту показали, що попит на аграрну продукцію нееластичний. Виявлено, що будь-яка зміна попиту на агропромислову продукцію, незалежно від причин, що її викликали, повинна бути головним об'єктом дослідження агропромислових підприємств, оскільки це безпосередньо позначається на масштабах їх виробництва і відповідно на кінцевому прибутку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хайман Д. Современная микроэкономика: анализ и применение. [В 2-х т.] Т. 1. / Д. Хайман. [пер. с англ.] М.: Финансы и статистика, 1992. – 384 с.
2. Григорук А. А. Основи економічної теорії: політекономічний аспект / [А. А. Григорук, М. С. Палюх, Л. М. Литвин, Т. Д. Літвінова]; за ред.

Григорука А. А., Палюха М. С. - Тернопіль, 2002. - 304 с.

3. Васильчак С. В. Маркетингова орієнтація виробників молочної продукції / С. В. Васильчак. // Сільський господар: наук. - практ. журнал ЛНАВМ імені С. З. Гжицького. – Львів - 2004. - № 11-12. – С. 35 - 36.

4. Островський П. І. Аграрний маркетинг. [навчальний посібник] / П. І. Островський - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 224 с.

5. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : [підручник]. - 2-ге вид., доп. і перероб. / В. Г. Андрійчук. - К.: КНЕУ, 2002. - 624 с.

Annotation. We consider the coefficients of elasticity of agricultural products and food products for farms.

Key words: supply, elasticity, agricultural production, consumer, price, returns.

УДК 330.837

*Мозолюк Н.І., старший викладач
кафедри економічної теорії*

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ В ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЕКОНОМІКАХ

Досліджено теоретичні проблеми стратегії економічного розвитку в постсоціалістичних країнах з точки зору ефективності функціонування інституційного середовища. Згідно з методологією А. Ослунда розглянуто типи постсоціалістичних економік.

Ключові слова: *інститут, інституціональне середовище, інституціоналізація, формальні та неформальні правила, опортунізм, контрактні відносини, трансформація, трансформаційна економіка.*

Інститути є основою функціонування будь-якого організованого суспільства за часів існування людської цивілізації. Вони відображають потенціальні ресурсні можливості тих, хто їх запроваджує, впливають на розподіл влади й активів, урегульовують конфлікти та підтримують стабільність у суспільстві.

Незадовільна інституційна база призводить до економічного хаосу за "броунівським рухом", безладу у визначенні подальшого соціально-економічного розвитку та орієнтації економічних агентів на одержання ренти замість ефективного господарювання. Підтвердженням цього є ситуація, яка склалася наприкінці 80-х – початку 90-х років ХХ століття у Центральній і